

milena slavická

hagibor

torst

milena slavická hagibor

TORST

© Milena Slavická, 2014

© Torst, 2014

Photo © Alan Denney, Lenka Nešlehová,

Milena Slavická, Tony Withers

ISBN 978-80-7215-476-0 (váz.)

ISBN 978-80-7215-654-2 (e-book)

Kapitola první (babička)

Modrobílý hrneček po mamince měla paní Květa nejraději. Často sedávala u kuchyňského stolu, pila kávu a vzpomínala. Vzpomínky se sypaly ze stromu života jako seschlé listí, lehce, náhodně a bez zvláštních důvodů. Jenže dnes, v předvečer pietního rozloučení, padaly hlučně, ukryté v pevných skořápkách bubnovaly o desku stolu jako ořechy, bolestně praskaly a žluklá jádra se z nich vylamovala jen po kouskách. Snad to bylo tím, že si ke stolu k paní Květě přisedl Host.

Přišel nezván. Do tváře mu paní Květa neviděla. Připomínal jí faráře ve zpovědnici. Když byla malá, chodívala ke zpovědi. Pan farář sedával se sklopenou hlavou a jeho obličej přes mřížku a fialovou záclonku nikdy nezahlédla. Paní Květě připadalo, že k tomuto zvláštnímu večeru Host patří, jenže ji zároveň zneklidňoval. A také se bála, že nemá řádně uklizeno. Paní Květa pečovala o čistotu a pořádek ve své kuchyni, ale v poslední době, snad že už přes rok žila sama, neuklízela tak úzkostlivě jako dřív. V příborníku se sice leskly skleničky i ubrus na stole byl bez poskvrny, ale v koutech se rozmáhal neviditelný život drobečků, smítek a větének prachu, na vodovodních trubkách se objevily rezavé skvrny, škráloupky mastné špíny obkroužily plynové hořáky sporáku. Paní Květa se obávala, že si Host jejích prohřešků všimne. Míchala kávu stále rychleji, káva dokonce přestříkla okraj, zalila podšálek a kápala paní Květě na sukni. Setřásala kapičku hřbetem ruky a rozhlížela se, zda někde není pořádek vidět na první pohled. Zdálo se jí, že to není

tak zlé, že jí nemůže nikdo nic vyčítat, a osmělila se tedy prohlédnout si Hosta pozorněji. Ale neuviděla ani víčko, ani řasu oka, ani lalůček ucha, a přitom jí připadalo, že Host na ni kývnul, aby už vyprávěla. Dnes večer, říkala si, musím vzpomínat se vši vážností a na nic důležitého nezapomenout. Oříšek dětství dopadl na kuchyňský stůl jako první.

„V tom bytě, co teď sedíme, jsem vyrostla, víte,“ začala paní Květa svou zpověď. „Měli jsme velký byt, nebyl tenkrát rozdělený, vypadal úplně jinak. Byl krásně zařízený. Moji rodiče si na parádu potrpěli. V přízemí bylo krejčovství. Tatínkovo krejčovství. Tedy bylo jeho před válkou a za války, prostě před Únorem. Tatínek byl také pan domácí. Patřil mu celý tenhle dům. A na všechno si vydělal sám! Od svých rodičů žádné peníze nedostal. Tatínkova maminka, moje babička, byla Němka. Z nějaké nóbl německé rodiny byla, ale ta rodina o všechno přišla, už nevím jak. Můj dědeček byl ale Čech, z Plzně. Tatínek vyprávěl, že rostl ne jako z vody, ale jako z piva, dávali mu doma pivo odmala, aby z něj vyrostl Čech jako poleno, a Čech z něj také vyrostl, ale pravda je, že když se tatínek rozzlobil, nadával německy. Jak jsem řekla, peníze od rodičů nedostal. Ta rodina se nějak zadlužila, prostě šla na buben. Víte, on prý ten můj plzeňský dědeček hodně pil. Ale můj tatínek nepil a uměl za práci vzít. Byl skvělý obchodník. Prodal by prý i ojetou koloběžku, tak to vždycky říkala moje maminka. Zařídil si nejdřív dámské krejčovství tady dole a brzy koupil celý tenhle dům. Moje maminka byla z české rodiny, staropražské, od Vltavy. Její tatínek měl půjčovnu loděk v Podolí. V té rodině byli všichni buď převozníci, nebo něco takového. Maminka byla se mnou doma a vzorně mě vychovávala. Ona byla velká katolička. Tatínek neměl katolíky rád,

tedy s výjimkou své ženy, neměl rád žádné církve. Říkal, že obchodují s defraudovaným zbožím, se strachem a planou nadějí, že se tohle zboží sice dobře prodává, ale je to figl a švindl. Tak nevím, co bych vám ještě o svých rodičích měla povědět.“

Paní Květa uhladila dlaní ubrus a podívala se na Hosta ostýchavě. Nebyla si jistá, zda se mu její vyprávění líbí, ale po chvílce pokračovala.

„Na naší ulici bylo plno stromů, už tu nejsou, pokáceli je, prý kvůli autům. Pamatuji si, že jsem hrozně ráda skákala před naším domem na chodníku. Byl dlážděný bílými a modrými kostkami do takových čtverců a já jsem po nich skákala třeba celé odpoledne. Do školy jsem chodila na Purkyňovo náměstí do zbrusu nového dívčího gymnázia. Od svých deseti let jsem na tohle gymnázium chodila, dala mě na něj maminka. Vedly ho školské sestry. Byla jsem moc pyšná, že tam chodím. Jenže v druhém roce války tu školu Němci zavřeli a já musela do obyčejné měšťanky.“

Paní Květa se opět odmlčela. Tentokrát se neobávala mínění Hosta, ale nechtělo se jí do dalšího vyprávění.

„Ve vaší ulici byla cukrárna, pamatujete? Měli tam barevná želé,“ řekl Host, aby ji povzbudil.

Paní Květa se těm Hostovým znalostem nijak nepodivila. Naopak. Přiměly ji k dalšímu vyprávění.

„To si pamatuji dobře, ale já jsem do cukrárny chodila jen v neděli po mši a tyhle cukrlátka jsem vůbec nesměla. Chodily jsme s maminkou do kostela svaté Ludmily každou neděli na jedenáctou. Pamatuji si, jak jsme v kostele zpívali *Svatý Václave, vévodo české země*. To když začala válka. A pak jsme zpívali *Svatý Václave* znovu, když zvítězil Gottwald, ale na Václavském náměstí u pomníku, hodně lidí tam tenkrát zpívalo. Ale platné to nic nebylo, to

zpívání. Po Únoru vzali rodičům krejčovství, vzali jim i dům, sebrali nám všechno, i auto. Tatraplán měl tatínek. Jako jeden z prvních v Praze. Byl na něj moc pyšný. V té době jsem už končila zdrávku. Šla jsem na střední zdravotní v posledním roce války. Tatínek byl praktický. Říkal, že zdravotní sestra se uplatní v každém režimu. Měl pravdu. Dostala jsem práci hned, což o to, ale pro naše nastaly zlé časy. Tatínek začal ve svém vlastním krejčovství dělat skladníka. Nechtěl odejít za žádnou cenu. Prý tam bude třeba podlahu lízat. Jenže vydělával málo, tak musela maminka pracovat také. Dělal uklízečku. Chudinka uklízela v dílně jako poslední děvečka. A jak se jim oběma posmívali. Ale v neděli se maminka a tatínek vždycky vyfešákovali, schválně si vzali ty nejlepší šaty a šli se projít na Karlův most, říkali, že jim to dává sílu. A víte, co tatínkovi dávalo tu největší sílu? Jeho procházky na Vítkov a na Letnou. Táta se chodil dívat na Stalina. Říkal, že si chce toho lotra pořádně prohlédnout. Chtěl mu plivnout do obličeje. Bylo to ale moc vysoko. Jenže táta říkal, že tam jednou doplivne. A malou Hanku bral na Vítkov. U pomníku Žižky jí vyprávěl, jak stateční kdysi Češi byli, že kdyby dnes žil Jan Žižka, tak by toho kriminálního rozsekal na kusy. Ten jeho fortel bych chtěla mít. Já se ničemu neumím postavit.“

„Čemu?“

„Životu. Umím život vydržet, ale postavit se mu neumím. Po škole jsem začala pracovat v Nemocnici Na Františku a tam jsem se seznámila s Jiřím. Moc se mi líbil. Byl to krásný mužský. Jako pejsek jsem za ním běhala. On tam byl na praxi, ještě nebyl úplně dostudovaný, ale specializaci už měl. Byl kardiolog. Já, když jsem se převlékla ze sesterské uniformy do svých šatů, kostýmek esterházy, blůzka s krajkovým límečkem, tak jsem vypadala jako

dáma. Já se uměla obléknout! Ale to už tenkrát na oblékání moc nezáleželo. Spíš naopak. Ale já byla mladá, o politiku jsem se nestarala. Mladá a svobodná, a tak mi dávali noční. To víte, noční v nemocnici! Když jsem přivedla Jiřího poprvé domů, pamatuji si, že tatínek právě topil v musgrávkách a maminka zametala odstřížky pod krejčovským stolem, tak moc do oka našim nepadl. Zvlášť když jsme šli s pravdou ven. Byla jsem těhotná. Ve čtvrtém měsíci jsem byla, když jsem přivedla Jiřího rodičům ukázat. Moje maminka řekla, že to nebudu mít s tímhle člověkem lehké. A měla pravdu. Snažila jsem se, ale to naše manželství, jak bych to řekla... ani nevím, no, nevydařilo se. A přitom jsem dělala pro rodinu všechno. I podmínky jsme na tu dobu neměli tak zlé. Naším se sice Jirka nelíbil, ale přenechali nám svůj byt, aby se prý mohla malá zdárně vyvíjet. Tak to tatínek řekl. Vzali si domovnický byt v přízemí, takový malý byteček, prý jim to stačí, že to mají teď do dílny jen přes chodbu. Maminka mi pomáhala s Hankou, takže jsem mohla chodit do práce. Já jsem ale pro nemocnici stvořená nebyla, našla jsem si místo ve zdravotní pojišťovně a už ve tři odpoledne jsem mohla být doma a starat se o domácnost a o Hanku. Skoro všechny peníze, které jsem vydělala, jsem vrážela do bytu. Pamatuji si, jakou jsem měla radost, když jsem donesla takové ty modrobílé záclonky ze Slovenské jizby. Ale Jiřího to nezajímalo. Jiří tohle všechno nesnášel. A později, když jsme si už opravdu přilepšili, nesnášel Jiří dokonce řízky od známého řezníka, nesnášel domácí játrové knedlíčky v nešizeném vývaru, ani kremrole neměl rád.“

„Vy jste pekla ty nejlepší tvarohové koláče. A ta vaše bábovka! Byla jste vyhlášená kuchařka,“ povzbuzoval Host paní Květu.

Paní Květa měla radost, že si Host vzpomíná na takové věci, a vůbec nepřemýšlela o tom, odkud to vlastně ví.

„Ano, výborná kuchařka jsem byla. Všichni to říkali, až na Jiřího. A tak mi to nebylo nic platné. Jiří začal odcházet z domova. Bral si pořád noční a nevracel se třeba několik dní. Šla jsem vždycky do Riegrových sadů. Prostě tak. Chodit. Pořád dokola. Snad že jsem tam vozila v kočárku Hanku, když byla maličká, do Rajské zahrady a zase zpátky do kopce k sokolovně, každé odpoledne skoro rok. Možná proto mě to tam tak táhlo. Vždycky když jsme se pohádali, šla jsem do Riegráku. Hádali jsme se často. Vlastně jsem se hádala já. Jiří spíš mlčel. Ale těžko říct, co je horší. Mlčel a pak si sbalil tašku a potichu za sebou zavřel dveře. Já jsem si sice říkala, že bude ve špitále jen několik dní a zase se vrátí, věděla jsem, že to bez Hanky dlouho nevydrží, ale stejně jsem běžela do toho Riegráku pokaždé, když přede mnou vystala ta drsná stěna Jirkovy cizoty, snad ani z cihel nebyla, spíš z ocele, protože do cihel se může ještě škrábat. Pak už jsem ani vařit nemohla, uklízet, nic, nic, jako ta mátoha jsem byla, ani nevím, jak jsem mohla v té pojišťovně pracovat. Jednou, pamatuji si na to dobře, to už byla Hanka v druhé třídě, chodila na Smetanku, starala jsem se o ni vzorně, ale tenkrát, že už to nebylo k vydržení a všechno mi z rukou padalo, nechávala jsem Hanku celé odpoledne v družině. Já, která jsem na všechno tak dbala. Ale proč to říkám. Chci prostě říct, jak jsem na tom byla. Stála jsem na kopci nad Riegrovým pomníkem a dívala jsem se do ulice Na Smetance. Už se rozsvěcovala pouliční světla, byl podzim, stmívalo se brzy. Také okna domů naproti škole byla rozsvícená a já si říkala, že za těmi okny možná už chystají stůl k večeři pro celou rodinu a já tady brouzdám v popadaném listí,

nakoupeno nemám, kdepak hotovou večeři, a Jirka bůhví kde. Takovou bolest jsem cítila tady v té jamce pod krkem, páčila mě tam lítost a rozlévala se po celé hrudi. Vůbec si to dneska nedovedu vysvětlit, ale já pro tu Hanku pořád nešla. Stála jsem kousek od její školy, vrostlá jako sloup do země. Stála jsem nahoře na cestě, jen nějací tři rošťáci seděli a kouřili na lavičce, jinak už žádné děti v parku nebyly. Pak si na jednu lavičku sedl nějaký chlap v baloňáku, seděl a kopal do kamínků a já si pohladila ruku. Sama sobě jsem pohladila ruku. Nejdřív jen hřbet ruky a pak i rameno a koutkem oka jsem se dívala na toho muže a hladila jsem se po krku, tam, kde to nejvíc pálilo, až na prsa jsem tou svou rukou zajela pod kabátem. A kdyby se se mnou dal v té chvíli ten mužský do řeči a třeba mě někam pozval, tak bych s ním tenkrát snad šla. Dneska tomu nerozumím, ale pamatuji si, že to tak bylo. Naštěstí se na mě ani nepodíval. Vůbec si mě nevšiml. Když jsem konečně do té družiny došla, Hanka stála před zamčenou školou, brečela, ty její kudrnaté vlasy trčely do všech stran, ani bundu neměla na sobě, tahala ji v ruce po zemi. Kousek od ní stála našťvaná družinářka. Musela s ní počkat. A víte, že jsem se jí ani neomluvila? Popadla jsem Hanku za ruku a táhla ji domů.“

„A co Jiří?“

„Jiří doma nebyl. Jako vždycky. Byl ve špitále. Jak bych vám to řekla. Víte, já jsem potřebovala pevnou půdu pod nohama. Tu potřebu jsem měla po mamince, snad že ta její rodina byla od vody. A vlastně po tatínkovi také. Ale myslím, že Jirka ztratil pevnou půdu pod nohama už tenkrát ve dvanácti letech, když jel čtrnáctkou na holešovické seřadiště. Vyprávěl mi o tom. Už tenkrát ji ztratil jednou provždy a žádnou jinou už nikdy nehledal. Jednou, když jsme se hádali, myslím, že jsem mu vyčítala,

že si jen čte ty svoje knížky, že moc kouří, že pořád telefonuje, Jirka rád telefonoval s kamarády a dokázal se smát a klábosit po telefonu celé hodiny. Tak tenkrát, když jsem ho hubovala, naříkala, že nemáme šťastný život, tak mi řekl, že jen úplně pošetilé radosti přinášejí štěstí. Že odsouzený k smrti neprosí o život, ale o cigaretu. Tak takový on byl. Možná jsem tenkrát tajně doufala, že by to mohlo být ještě jinak. Že by se mohl změnit. Že tyhle věci říká... že tak mluví, protože je poznamenaný. Nic hezkého mi vlastně Jirka v tom našem nevydařeném manželství neřekl. Jen tenkrát, ještě v Nemocnici Na Františku. Jednou mě objal a řekl, že mám v duši utopené dítě. Že tam někde na dně sedí jako královna žabka v tůni a čeká, až ho někdo vysvobodí, čeká, až někdo z té ustarané žáby udělá šťastnou královnu, a ten někdo že bude on. Jenže jak to naše utrápené manželství pokračovalo, tak mi něco podobného už nikdy neřekl a šťastnou mě vůbec neudělal. Spával na rozkládacím spartakiádním lehátku v kuchyni, aby mě prý nerušil, když do noci svítí, a to byla pravda, pořád četl všelijaké hlouposti. Ale v té kuchyni spal i proto, že chodil pořád kouřit, i v noci, na kuchyňský balkon. Trošku jsem ho špehovala, tak to vím. Jednou jsem za ním dokonce na ten balkon šla, byla zima, já jen v županu, ale přesto jsem vedle něj dlouho stála, viděla jsem, jak se mu třese ruka, vrtalo mi hlavou, o čem přemýšlí, ale zeptat se, to jsem nedokázala. Místo toho, abych mu pověděla, jak je mi smutno, tak jsem řekla, že chirurgovi se ruka trást nesmí. On se na mě podíval a sykl, abych se nestarala. Víckrát jsem za ním na ten balkon nešla.“

Host mlčel. Paní Květa přemýšlela, jak mu má naznačit, aby už odešel. Nechtělo se jí pokračovat. A také bylo pozdě. Vždyť ráno musí vstávat. Pietní obřad začíná v devět, než se obleče, nasnídá

a tramvaje kdovíjak pojedou. Ale místo toho, aby řekla, že musí jít spát, nabídla Hostu kávu.

„Nechtěl byste uvařit kávu?“

Host neodpověděl. A tak se paní Květa zeptala, o čem by si přál ještě vyprávět. Zeptala se, i když vyprávět vůbec nechtěla, ale ženská přece dělá v životě to, co je zapotřebí, ne co se jí chce, to bylo odjakživa přesvědčení paní Květy.

„No přece o ní,“ Host schválně nevyslovil jméno.

„O Erice?“ zeptala se váhavě paní Květa.

„Ne. O Hanuce. Vždyť proto jsem přišel. Ještě o ní nepadlo jediné slovo.“

„Já vím, že jste tady kvůli ní. Vždyť zítra je... Však oba víme. Jenže pro mě je to moc těžké. Nechcete opravdu tu kávu?“

„Ne. Poslouchám.“

Paní Květa nyní ubrus nehladila, ale smetala z něj neviditelné drobky. Pak začala horlivě míchat lógr na dně hrnku, až lžička hlasitě cinkala o porcelán.

„Tak už vyprávějte,“ pobízel Host.

„Tak dobře. Zkusím to. Když se Hanka narodila, byli jsme oba moc šťastní. Jiří, jak ten se radoval! A také si Haničku brzy přivlastnil jen pro sebe. Začal jí říkat Hanuko. Mně se to nelíbilo. Dobře, je do Hanky poblázněný, myslela jsem si, ale proč jí musí říkat zrovna Hanuko. Taková hloupá židovská přezdívka. Mně nevadilo, že je Jirka Žid. Dokonce jsem se s našima kvůli tomu mnohokrát pohádala. Říkala jsem jim, že on věřící není. Do žádné synagogy nechodí. Ale to bych našim vysvětlovala marně. A přitom v té době už máma do kostela nechodila také. Přestala tam chodit, když tátu udělali tím vedoucím. Představte si! Tátu nakonec udělali vedoucím v našem krejčovství. To jsem vám neříkala? Prostě se nemohli bez něj obejít. On uměl všechno sehnat. V těch nejhorších letech dokázal sehnat

anglickou vlněnou látku na dámský kostým. A jak uměl poradit švadlenám! V tom našem krejčovství díky tátovi začaly šít všelijaké komunistické paničky. Ale já chtěla mluvit o něčem jiném. Nevím vlastně, proč našim Jirka tak vadil. Jednou řekl táta Jiřímu, že za komunismus stejně můžou Židi. A jednou, to jsem Jirkovi hodně vyčítala, že pořád odchází, a naši mě vídali ubrečenou, tak táta Jiřímu ve zlosti řekl, aby se rovnou přestěhoval do nemocnice, když mu ten náš byt není dost dobrý. Víte, já si dodnes myslím, že se Jiří dost nesnažil. On jako by žil na jiné planetě. Nerozuměl ani mně, ani mým rodičům. Já jsem opravdu nic proti jeho židovství neměla, chraň pánbůh. Ale proč dělat z Hanky Hanuku a z Jirky Jeremiáše? Představte si, že on si nechával říkat Jeremiáš! Ta počátecká teta mu tak hlavně říkala. Ta nejvíc. Tu jsem tedy ráda neměla. Jenom mu to všechno připomínala. S Jirkou se naši možná moc nesblížili, ale o nějakém antisemitismu řeč být nemohla. Ostatně Jiří se sám o svoje židovství nestaral. Víte, Jirka toho hodně prožil. Nikdy mi o tom nějak podrobněji nevyprávěl, ale muselo to být hrozné, úplně husí kůže mi naskakuje, když o tom slyším nebo to v nějakém filmu ukazují. Jiří byl ještě kluk a tohle všechno musel zažít. Možná proto se nestaral. Myslím o židovství. Jenže proč pak ta jména? Nevím. Nerozuměla jsem tomu, proč si musel vymýšlet zrovna taková jména.“

Paní Květa neviděla, jak se Host tváří. A přitom by právě v téhle chvíli moc chtěla vědět, co si o tak choulostivé věci myslí. Zeptat se bála, a tak pokračovala, ale bůhvíproč začala mluvit potichu. Skoro šeptala.

„No jak říkám. Já proti židovství vůbec nic neměla. I když musím říct, tedy vím to od tatínka, že se Židé nechovali vždycky dobře. Vyprávěl mi, jak se

za první republiky chovali, myslím, jak rychle přišli k penězům. Tvrdil, že Židi tady za první republiky zbohatli nejdříve a že si pomáhají jenom mezi sebou. Jiří sice říkal, že jeho otec bojoval v legiích či co, ale kdo ví, proč to dělal. No, nevím. Snad bychom o tom ani neměli mluvit.“

Paní Květě připadalo, že Host sedí za stolem nějak strnule, že za stolem doslova trčí jako věž. Možná se do takových úvah neměla pouštět, pomyslela si. Aby svá slova zmírnila, rychle a nyní naopak velmi hlasitě řekla:

„Jiří ale na peníze nebyl. On tedy ne. On se o peníze nikdy nestaral. Víte, pacienti dávají doktorům obálky, ale Jirka by si nikdy nic takového nevzal. Tahal domů jen samé zbytečnosti. Všelijaké hlouposti, které mu pacienti z vděčnosti dávali. Bylo to dobré tak akorát na utírání prachu. Jirka se nestaral o peníze ani o kariéru. Prostě to neuměl. Jak bych to řekla, neuměl se otáčet. Táta tohle naopak uměl moc dobře. Představte si, že nějakému náměstkovi sehnal auto mimo pořadník, a to mu nakonec nejvíc pomohlo. Díky tomu se stal tím vedoucím.“

„Nechce se vám vyprávět o Hanuce, že ano?“

„Ale ne. Jenom ještě, že já jsem tohle Jirkovi nevyčítala. Myslím to, že byl nepraktický. Ale to, že Hance říká Hanuko, mi vadilo. Jeremiáše a Hanuku jsem mu vyčítala. Copak to jsou nějaká jména?“

„Dobře, vyprávějte, o čem chcete.“

„Když si pak Jiří pořídil byt, říkala jsem si, že má nějakou ženskou. Co jiného by vás mohlo také napadnout? Někde na Starém Městě měl ten byt, snad v Malé Štupartské. Nikdy jsem v něm nebyla. A nikdy jsem se Jiřího na ten byt nezeptala. V životě se na moc věcí nedoptáš, i když se budeš vyptávat od rána do večera.“

Host hluboce přikývl.

„Když Jiří odešel úplně nadobro, šla jsem zase do toho Riegráku. Bylo po dešti. Všude mokro. Všude mokrá tráva a moje hanba.“

„Hanba?“ podivil se Host.

„Ano. Styděla jsem se, že ode mne Jirka odešel. To, co jsem cítila nejvíc, byla ostuda. Nevěděla jsem, jak to našim říct. Jak jim řeknu, že došlo na jejich slova. A potom sousedé. Bydlela jsem v domě od dětství, všichni mě znali. Pořád jsem si říkala, proč vlastně odešel. Myslela jsem si, že nejspíš proto, že jsem hloupá. Nikdy mi nic takového neřekl, ale myslel si to. To se pozná. Těm jeho knížkám, které četl, jsem ale přeci rozumět nemohla. Jiří četl knížky, nemyslím medicínské, ale takové filozofické, nebo jak se jim říká. Nevím, co se v nich psalo, to je pravda, ale určitě nic důležitého. Nic o tom, že máte mít rád lidi takové, jací jsou. Jinak by si to tam Jirka přece přečet. Proč mě nedokázal mít rád takovou, jaká jsem?“

„A jaká jste?“

„To kdybych věděla. Sama si nerozumím. Ale chytrá moc nejsem. To vím. Ale mám zase jiné pěkné vlastnosti. Jsem pečlivá. A je na mě spolehnoutí. Jenže tohle Jirku asi nezajímalo. Když jsem o tom přemýšlela, proč vlastně odešel, tak mi to tak přišlo, že kvůli tomu, že nejsem moc chytrá, že o těch hlubokomyslných věcech, či jak je nazvat, nic nevím. A tak jsem se chtěla nějak vyšvihnout, nějak se ukázat, jestli mi rozumíte. Zapsala jsem se do kurzů k unitářům. Ony to byly spíš přednášky než kurzy. Do katolického kostela jsem už dávno nechodila. Ani maminka nechodila. Přestala chodit do kostela, aby tátu neohrozila, když byl tím vedoucím a už měl docela hezký plat. Ono to začínalo být všechno vůbec jiné. Ledacos se už mohlo. Například unitáři jim nevadili. A hlavně, ty kurzy byly u Karlova mostu a já si říkala, že tam třeba Jirku někde potkám. Přiznám